

VITA BANDETS CENTRALSTYRELSE

(Ur skrifter utgivna av Oktoberkommittén).

FEM FRÅGOR OM
RUSDRYCKSFÖR-
BUDET

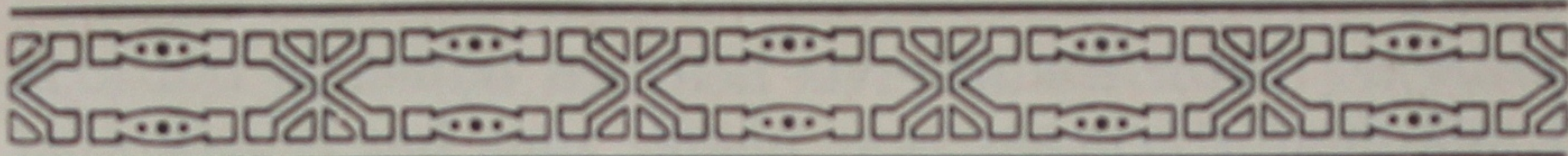
BESVARADE

AV

PROFESSORN MED. D:R FREY SVENSON

PRIS 5 ÖRE

*Rekv. av denna skrift ställas till Vita Bandets exp.,
Smålandsgatan 20, Stockholm.*

Tidningen Nya Dagligt Allehanda föranstaltade i slutet av år 1913 en enquête bland vårt lands läkare rörande frågan om ett eventuellt blivande rusdrycksförbud och vissa därmed förknippade frågor, vilkas närmare lydelse framgår av nedanstående svar.

Bland de svar som inkommo — i förbigående sagt anmärkningsvärt många för ett förbud — har professor Frey Svensons i Uppsala tilldragit sig synnerlig uppmärksamhet bland nykterhetsintresserade ur alla läger. Professor Svenson, som bekant professor i psykiatri vid Uppsala universitet och överläkare vid Uppsala hospital och asyl har benäget medgivit ett separat utgivande av det märkliga uttalandet. Den ovannämnda tidningen har likaledes för sin del benäget medgivit dess särskilda publicerande.

I.

Herr redaktör.

Jag begagnar mig så mycket hellre av edert vänliga anbud att i avdelningen *Tidens frågor* av eder tidning yttra mig om det viktiga nykterhetsproblemets lösning, som vad jag vid ett annat tillfälle kan ha att offentligen utsäga väl mera sällan torde komma inför denna tidnings läsekrets.

Huru man skall besvara den första av edra frågor, om det lämpligaste medlet för att bekämpa alkoholismen, är att för alla och överallt i Sverige förbjuda alla drycker, som innehålla alkohol (med undantag för sådana, som innehålla högst $2\frac{1}{4}$ volym-

procent), beror naturligtvis helt och hållet på om man i alkoholförtäringen ser något, som har större eller mindre värde för folkhälsa och kultur eller ej. Ty det är uppenbart, att man måste gå ytterst försiktigt till väga vid strävan att bortarbeta skadligheter, vilka tillhöra avigsidan av något gott. Jag har allvarligt bemödat mig om att förstå dem, som anse sig kunna tillmäta alkoholförtäringen så dyrbara värden av antytt slag, att den på grund av dessa, oaktat de skador, den odisputabelt medför, icke bör offras. Förbudet är ju — det står nog klart även för de allra flesta förbudsvänner — icke något i och för sig gott, det måste betraktas såsom en av omständigheterna framkallad nödfallsåtgärd. Slutresultatet av mina överläggningar har alltid blivit, att det framförda icke kunde tillmätas någon avgörande betydelse. Jag kan t. ex. icke förneka, att vinet medför ett moment av skönhet vid en fästmiddag, att med dess förtärande följer en glättig sinnesstämning av visst slag, och att det, om det är av god kvalitet, har ett rätt högt gastronomiskt värde, men det är mig uppenbart, att detta dock är idel småsaker i förhållande till de stora skador, som genom alkoholen framkallas, helst de två förstnämnda faktorerna äro mera inbillade än verkliga. Då man en tid praktiserat absolutism, kommer man lätt underfund med, att sagda skönhetsverkan icke är outhärlig, och att den glättiga stämningen kommer ändå, när man vant sig av med att bygga den på alkohol. Jag bevistade nyligen en större fästtillställning, där de två utan all jämförelse gladaste personerna voro absolutister, och här om dagen var jag i ett litet familjesamkväm, där glädjen var både intensiv och allmän, oaktat där icke förekom en droppe alkohol. För övrigt bör i detta sammanhang framhållas, att, om det ligger någon sanning i den kända paradoxen, att "en svensk icke kan has i rum, förrän han fått ett par glas alkohol", så är det en nog lika säker sanning, att han är

minst lika omöjlig att ha i rum, då han fått fyra glas. Då alkoholens roll såsom näringsämne i detta sammanhang icke ens torde behöva diskuteras, och då den även efter förbudet kommer att stå till buds för användande såsom medicin, så kan jag icke se annat än att det enda fullt verkliga värde den har kvar är dess smakvärde, och kan man ha mod att för dess skull utsätta sitt folk för risken av de vådor, som alltid skola följa det fria alkoholbruket!

Men, invänder ni, hr redaktör, *kan icke en tryggare väg till målet vara den, att i kampen alla fosterlandsvänner — nykterhetsvänner och förbudsvänner — samarbeta för att i första rummet avskaffa missbruket av alkoholhaltiga drycker?* Naturligtvis är jag icke den, som vill förneka värdet av att åtgärder vidtagas, för att inskränka det ni torde mena med alkoholmissbruket. Och så långt må ock ett samarbete äga rum mellan förbudsvännerna och nykterhetsvännerna enligt eder terminologi — observera, att bland dessa inrymmas också de, som rättare bära namnet alkoholvännerna. För egen del är jag absolut övertygad om, att för ett släkte som vårt, som lever under trycket av århundradens alkoholbruk, finnes ingen "trygg" väg till nykterhet, så länge alkoholen är fri, ja, det är fråga om det finnes någon väg alls till *verklig* folknykterhet. Ty det svåra är ju, att faktiskt frågan om gränsen mellan bruk och missbruk ännu är fullständigt öppen. Den har också säkert olika läge för olika personer. Det finnes därför ingen, som i rätta ögonblicket kan säga "halt". Att den nutida mänskliga organismen icke gör det, det veta vi förvisso. Det är uppenbarligen bra, att alkoholen göres svåråtkomlig för sådana, som öppet demonstrera sin alkoholism, men att tro, att man härvidlag kommer åt mera än en viss grupp alkoholister är, enligt min mening, en skärligen stor naivitet, som väl knappast finnes hos någon, som allvarligt sysselsätter sig med dessa frågor.

minst lika omöjlig att ha i rum, då han fått fyra glas. Då alkoholens roll såsom näringsämne i detta sammanhang icke ens torde behöva diskuteras, och då den även efter förbudet kommer att stå till buds för användande såsom medicin, så kan jag icke se annat än att det enda fullt verkliga värde den har kvar är dess smakvärde, och kan man ha mod att för dess skull utsätta sitt folk för risken av de vådor, som alltid skola följa det fria alkoholbruket!

Men, invänder ni, hr redaktör, *kan icke en tryggare väg till målet vara den, att i kampen alla fosterlandsvänner — nykterhetsvänner och förbudsvänner — samarbeta för att i första rummet avskaffa missbruket av alkoholhaltiga drycker?* Naturligtvis är jag icke den, som vill förneka värdet av att åtgärder vidtagas, för att inskränka det ni torde mena med alkoholmissbruket. Och så långt må ock ett samarbete äga rum mellan förbudsvännerna och nykterhetsvännerna enligt eder terminologi — observera, att bland dessa inrymmas också de, som rättare bära namnet alkoholvännerna. För egen del är jag absolut övertygad om, att för ett släkte som vårt, som lever under trycket av århundradens alkoholbruk, finnes ingen "trygg" väg till nykterhet, så länge alkoholen är fri, ja, det är fråga om det finnes någon väg alls till *verklig* folknykterhet. Ty det svåra är ju, att faktiskt frågan om gränsen mellan bruk och missbruk ännu är fullständigt öppen. Den har också säkert olika läge för olika personer. Det finnes därför ingen, som i rätta ögonblicket kan säga "halt". Att den nutida mänskliga organismen icke gör det, det veta vi förvisso. Det är uppenbarligen bra, att alkoholen göres svåråtkomlig för sådana, som öppet demonstrera sin alkoholism, men att tro, att man härvidlag kommer åt mera än en viss grupp alkoholister är, enligt min mening, en skärligen stor naivitet, som väl knappast finnes hos någon, som allvarligt sysselsätter sig med dessa frågor.

II.

Eder tredje fråga begär svar på *huru man skall förhålla sig inför den svårighet som ligger i att alkoholhaltiga drycker kunna tillverkas i hemmen*. För egen del har jag lyckligtvis en mycket stark tro till det svenska folkets uppfostran genom lag, en tro, som delvis stöder sig på jämförande rättsstatistik. Det bör till dess berömmelse sägas — det kan behöva litet beröm i dessa tider — att det verkligen i det stora hela är ett ytterligt laglydigt folk. Dess hetsighet och framför allt dess hetsighet under alkoholinverkan spelar det visst åtskilliga spratt, men i det stora hela är vad jag sagt en sanning. Dessutom bör icke förglömmas, att förfärdigandet av destillerade alkoholdrycker visst icke är utan besvär och fordrar rätt karaktäristiska och därför lätt avslöjade apparater. Men bortsett härifrån, så glömmen man alldeles att taga med i räkningen, att den öppna alkoholseden helt och hållet kommer att försvinna och att alkoholmoralen blir en annan. Det finnes intet medfött alkoholbegär, det är lika visst, som att det under allmänt alkoholbruk finnes personer, som äro predestinerade att bli alkoholister. Under den första förbudstiden kommer det säkert att finnas lönnbrännare och alkoholsmugglare, men lika säkert är det också, att dessa år efter år komma att minskas, allt efter som seden glömmes bort och alkoholbegäret försvinner. I ungefärligen samma progression kommer alkoholisterna att minskas, tills endast en liten rest återstår, till antal måhända motsvarande ungefärligen nu befintliga morfinister.

De, som ha behov av att förtära de i eder fjärde fråga nämnda föga välsmakande preparaten, det är gamla alkoholister, som till varje pris måste ha alkohol; särdeles farliga bli säkert dessa preparat under Stockholmssystemets första tid, men under förbudet kommer naturligtvis deras förekomst att bli av allt

mindre och mindre fara, ty de äro allt för illasmakande för att någon genom dem skulle bli alkoholist. För övrigt torde ett denatureringsmedel, som gör dessa dryckers förtärande omöjligt, kunna uppfinnas.

Så kommer den femte och viktigaste frågan — den etiska. ”Då en stor del av allmänheten”, säger ni, ”anser ett måttligt bruk av alkoholhaltiga drycker, särskilt vin- och maltdrycker, icke strida mot sedliga grundsatser — kan det då vara riktigt att med våld förmå dem att frångå denna mening?” Uppfattningen om alkoholförtäringens sedliga berättigande är enligt min mening utan allt tvivel en produkt av den legitima alkoholvanan. Det, som för närvarande avhåller undertecknad — en sedlig ståndpunkt är ju i viss mening endast ens egen, och man måste därför demonstrera vad man menar genom att hänvisa till sig själv — från alkoholförtäring, oaktat jag icke har den avlägsnaste fruktan för att överskrida den för närvarande såsom oskadlig ansedda dosen, det är helt och hållet min sedliga ståndpunkt. När jag väl kommit så långt i livet, att jag kunnat tillräckligt begrunda och leva mig in uti — en läkare kommer ju härvidlag i en alldeles särskild ställning — vad alkoholen har på sitt syndaregister: barns vanvård och lidande, hustrurs sorger och bekymmer, skövlade äktenskapliga samliv, andlig och materiell misär, våldtäkter och dråp, kroppslig och andlig sjukdom och inferioritet, med viss sannolikhet släktets skada i grodden, när jag fått riktigt klart för mig, vilken kolossal förlust av materiella och kulturella värden, som alkoholen tillfogar vårt folk, vilken inskränkning i dess värnkraft dess förtärande betyder, då tillät mig icke heller mitt samvete att giva hävd åt den drycken genom dess förtärande, och ingen har kunnat övertyga mig om, att jag icke handlade rätt, och jag har burit antydningar om fantasteri och enfald rätt lätt. Då jag gjort denna sedliga ståndpunkt till min, är det givet, att

jag anser den för en högre i förhållande till den, som låter hävden ge berättigande åt ett bruk, som är till olycka för ens folk. Givetvis får en sedlig ståndpunkt aldrig tvingas på en människa, men i och med det att denna ståndpunkt blivit folkets flertals, i och med detsamma måste mindretalet böja sig och avstå icke från sin ståndpunkt, men från dess praktiska konsekvenser. Det finnes alltid en del folk, som äro före, och en del, som äro efter de aktuella lagarna. Den tanken, att folkmoralen skulle komma att lida av förbudets genomförande, kommer mig att le. Jag har nyss sagt, att jag tror, att den sedliga ståndpunkt, som anser alkoholförtäring under nuvarande förhållanden tillåtlig, beror på en genom vana sövd instinkt, men efter förbudet måste denna instinkt, som drivit majoriteten att genomföra det, inom kort komma till allmänt uppvaknande, och detta skall gå så mycket fortare, som det skall visa sig, att avståendet på det hela taget bringar en så ringa uppoffring. För den, som icke tror på detta argument, tillägger jag: Då Gustaf Vasa genomförde reformationen, och då rikshushållaren genomförde sina reduktioner, då var visserligen med all säkerhet det som skedde det sanna uttrycket för den i folket levande instinkten, men möjligheterna till de konflikter av det slag, man fruktar vid förbudets genomförande, voro dock fruktansvärt stora. Huru många människor finnes det, som nu skulle önska dem ogjorda? Alkoholförbudets idé har säkert sitt ursprung i den mänskliga organismens djupaste instinkter, vars vägar till psyket äro oss okända; den skall förvisso i kraft av sin härstamning växa sig väldig och betvingande, och då den födes till samhällsnormerande existens, skall måhända smärtan på sina håll vara stor, men livet skall triumfera.
